

[Undervisningsministeren.]

sætte, fordi vi kun kan have en bestemt procentdel. Disse unge skal så over i en anden uddannelse, hvor man har præcis de samme forhold, og hvor de altså også bliver skåret fra. Det tror jeg er et helt andet forhold end det, at man prøver at gennemføre et studium og så må erkende, at man ikke kan klare det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til undervisningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde.

(Lovforslag nr. 249. Fremsat 7/5 76).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Søgaard (S):

Det forslag, ministeren har fremsat om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde, har jo som baggrund det forlig, som de fire partier, der står bag forsvarsforliget, indgik, nemlig om at gennemføre en soldaterlønsordning. Ministeren har altså ikonsekvens heraf fremsat et forslag, som går ud på en ændring i loven om de civile værnepligtige.

Den civile værnepligtstjeneste er jo en erstatningstjeneste for værnepligten ved forsvaret, og ved det forslag, der nu er fremsat, synes det mig i hvert fald, at vi får en klarere adskillelse mellem de to former for værnepligt, således at det, vi kender som samvittighedsbegrebet i forbindelse med den civile værnepligtige, træder klarere frem og får en mere afgørende position, en rimeligere placering, når vi skal dele værnepligten op på den måde som vi hidtil har gjort i vort samfund.

Hvis man nemlig ved soldaterlønnens gennemførelse nu også lod denne aflønningsform komme de civile værnepligtige til gode

fuldt ud, ja, så måtte — i hvert fald således som det er nu — 12 måneders civil værnepligt, 12 måneders aflønning, jo virke meget tiltrækkende og være en betydelig større fordel for de civile værnepligtige, end det er for de militære værnepligtige. Og det er jo ikke ligefrem det, der har været meningen med denne adskillelse eller denne mulighed for, at man af samvittighedsgrunde kunne vælge en anden udvej end at aftjene sin militære værnepligt.

Helt bortset fra at gennemførelsen af en tilsvarende aflønningsordning for de civile værnepligtige som den, man nu gennemfører for de militære værnepligtige, helt afgjort også ville give nogle problemer i forbindelse med den udstationeringsordning, vi kender, hvorefter ca. 80 pct. af de civile værnepligtige aftjener deres værnepligt udstationeret på steder i undervisningsministeriets eller socialministeriets regie. Det er givet, at også dette ville give problemer i denne forbindelse. F. eks. er det jo sådan, at hvis man gennemførte aflønningsordningen for de civile værnepligtige, så ville lønnen pr. 1. april i indeværende år fuldt ud gennemført være på 4.177 kr., mens den tilsvarende aflønning f. eks. for ikke-pædagogiske medhjælpere over 20 år — som jo er dem, de civile værnepligtige oftest møder ude på de udstationeringssteder, de kommer — ja, den er altså nede på 2.945 kr. pr. måned. En 1-årigt uddannet barneplejerske på daginstitution har f. eks. en løn på 3.967 kr. pr. måned, hvor den civile værnepligtige altså ligger over 4.000 kr. pr. måned. Det i sig selv indicerer naturligt en situation, som ikke kan være gangbar i denne forbindelse, når man stadig væk taler om den civile værnepligt som et samvittighedsbegreb — et begreb, som man må gøre, om jeg så må sige, en ekstra indsats for.

Jeg er enig med ministeren i, at de ydelser, som de civile værnepligtige skal have, naturligvis ikke skal forringes i forhold til det, de har haft for nærværende, og at man som hidtil bør regulere ydelserne ved at give kompensation for stigende leveomkostninger på forskellig vis. Således har vi hidtil gjort, og det bør vi også fortsætte med.

Med hensyn til det næste led i billedet, nemlig en nedsættelse af tjenestetiden til et andet antal måneder for aftjening af den civile værnepligt, ja, da er det rigtigt, at den

[Søgaard.]

naturligvis må afpasses efter de ulemper, som de militære værnepligtige har for deres vedkommende. Her kan det jo ikke nægtes, at de militære værnepligtige har mange andre former for ulemper end dem, man møder hos den civile værnepligtige. Vagttjeneste, beredskabstjeneste, risikoen for en længere tjenestetid samt mønstringer er blandt de ulemper, som den militære værnepligtige har i sin tjenestetid, hvorimod den civile værnepligtige jo aldrig vil møde de samme ting i sin tjenestetid — kun under særlig ekstraordinære forhold vil det kunne gå i den retning.

Derfor lyder ministerens forslag om en nedsættelse fra 12 til 11 måneder som rimeligt, når alle disse ting tages i betragtning. Jeg kan kun sige, at vi naturligvis i udvalget vil være lydhøre over for en anden ordning omkring tjenestetidens længde end den af ministeren foreslåede, men vi vil først og fremmest høre på nogle saglige argumenter herfor.

Arne Christiansen (V):

Da vi for ikke så mange dage siden skulle finde frem til de nødvendige midler for at opfylde det løfte, der var givet med hensyn til soldaterløn, stillede venstre det som en betingelse, at denne forhøjelse af soldaterlønnen ikke kom til at gælde for de civile værnepligtige. Vi var vel klar over, at dette ville kræve en lovændring, og jeg takker ministeren for den hurtige reaktion på denne henstilling, på denne betingelse fra venstres side.

Når vi ikke har ønsket det, så er det fordi vi som hidtil mener, at der skal være en klar markering mellem dem, der må bære den militære værnepligts byrde — og det er jo stadig færre, der må det — og så dem, som vælger det civile arbejde. Der stilles stadig større krav både til uddannelse, øvelser osv. hos de militære værnepligtige, end de civile jo ofte kan vælge et arbejde, der — jeg vil ikke ligefrem sige er hobbypræget, men som er nøje sammenfaldende med deres civile arbejde. Den socialdemokratiske ordfører hr. Søgaard har netop klart illustreret den, jeg vil sige risiko, der kunne være til stede for, at de pludselig på en arbejdsplads stod som bedre aflønnede end

dem, der havde deres faste, daglige, normale arbejde dér.

Derfor er der også logik i, at denne forhøjelse ikke skal gælde de civile værnepligtige. Jeg vil understrege, at der sker ingen forringelse af den hidtidige ordning, og der vil fortsat ske regulering i henhold til dyrtiden.

Jeg har også noteret, at ministeren har benyttet lejligheden til at rationalisere en række tekniske bestemmelser i forbindelse med begæringen om overgang til civil værnepligt. Det er vel sket på baggrund af den betænkning, som værnepligtsudvalget har afgivet. Nu skal man f. eks. ikke søge om det, før man har fået sin indkaldelsesordre, men blot senest 4 uger efter.

Det tredje punkt, jeg har noteret mig, er, at ministeren alligevel ønsker en vis form for kompensation, idet der er foreslået den ændring, at det civile arbejdes varighed skal være 11 måneder. Venstre er principielt tilhænger af den nuværende periode på 12 måneder, men der bliver lejlighed til et udvalgsarbejde, og det punkt vil vi gerne se nærmere på.

Når ministeren i sin skriftlige fremsættelse fremsætter ønske om en hurtig udvalgsbehandling, så skal jeg tilsige min støtte til, at det kan ske.

Arentoft (FP):

Det lovforslag, vi har til behandling i dag, falder faktisk i to dele. Første del omhandler bestemmelserne omkring overførelse af værnepligtige til civilt arbejde. De er nok så detaljerede og vil naturligvis kræve en hel del administration, og det må undersøges, om den eventuelt kan forenkles. I virkeligheden er det ufatteligt, at en ung mand ikke på et tidligere tidspunkt kan træffe sin beslutning, om han vil aftjene civil eller militær værnepligt.

I notatet om ydelser til civile værnepligtige, bilag 2 til lovforslaget, står i indledningen:

„Civil værnepligt er en erstatningstjeneste for værnepligtige, for hvem militærtjeneste af enhver art er uforenelig med deres samvittighed.“

Ak ja! Samvittighed og samvittighed er to ting. I Frankrig f. eks. kan man kun blive militærnægter af religiøse grunde, og

[Arentoft.]

resultatet er, at man i Frankrig kun har ca. 600 militærnægtere om året, og der er dog betydeligt flere værnepligtige i Frankrig end her. Vi har en pukkel, fordi militærnægterskolerne kun kan tage ca. 2.000 om året. Mon det alene er samvittighed, der afholder så mange fra at ville aftjene militær værnepligt? Efter min mening er der andre, tungtvejende grunde.

Anden del af lovforslaget rummer bestemmelserne omkring løn og naturalydelse. Ser vi på det førnævnte notat, er forholdene for civile værnepligtige i dag bl. a. følgende: de har 12 måneders tjenestetid mod militære værnepligtiges 9 måneder — dog har værnepligtige, der udtages til befalingsmænd op til 24 måneder. Løn- og hjemsendelsespenge er ens, kostgodtgørelse i skoler og lejre er ens, og ved udstationering af civile værnepligtige får de 23 kr. 50 øre om dagen. I beklædningsgodtgørelse får de 1 kr. 55 øre pr. dag, arbejdsbeklædning udleveres på skoler og i lejre. Under udstationering får de yderligere 4 kr. 20 øre pr. dag til dækning af slid, renholdelse og vedligeholdelse af eget arbejdstøj. De har vederlagsfri indkvartering i skoler og lejre, og de har et jævnt godt møbleret værelse stillet til rådighed af udstationeringsstedet og betalt af dette ved udstationering. De har gratis lægehjælp og tandbehandling ligesom de militære værnepligtige. De har ingen særlige velfærdsforanstaltninger under udstationering, og så har de frirejser på linje med de militære værnepligtige. Hertil skal føjes, at civile værnepligtige ikke har vagter, det vil sige, de har fri lørdag-søndag, helligdage o. lign. og ingen genindkaldelser og nok så store muligheder for ekstrajob i fritiden. Der er i virkeligheden en række fordele for de civile værnepligtige, der gør det attraktivt at søge denne form fremfor militær værnepligt. Derfor er det rimeligt at bibeholde de nuværende tilstande for civile værnepligtige, hvad løn- og naturalydelse angår, og samtidig etapevis nedsætte tjenestetiden til 11 måneder. Målet må være, at der en skønne dag ingen civile værnepligtige vil være overhovedet, fordi det nødvendige antal militære værnepligtige er til stede ad frivillighedens vej. Herved kan der spares ca. 50 mill. kr. på årsbasis til de civile værnepligtige.

Fremskridtspartiet stiller sig altså som en forventet forsvarsforligspartner positivt til det fremsatte forslag.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Ideen med gennemførelse af en egentlig værnepligtsløn er en rigtig idé. Den har fået tilslutning i folketinget ved adskillige lejligheder. Det radikale venstre har fremsat et konkret forslag for et halvt års tid siden, og der er nu indgået en aftale mellem de partier, der står bag den nuværende forsvarsordning, om, at det er rimeligt at indføre en sådan aflønningsordning.

For det radikale venstre er det vores forudsætning eller vores grundlæggende opfattelse, at aflønningsordningen skal gælde alle kategorier af indkaldte værnepligtige. Det er noget, der også vil ske helt automatisk, medmindre man som her fra ministerens side foreslår, at de værnepligtige, der aftjener værnepligten som nægttere, skal have ændret deres vilkår, som de er fastsat i loven.

Jeg vil gerne sige på gruppens vegne, at vi mener, det er en diskriminering af de civile værnepligtige, hvis man på denne måde ændrer de vilkår, som hidtil har været gældende. Vi har i det radikale venstre accepteret, at der måtte være en forskel i tjenestetiden, og det vil vi fortsat acceptere. Men der skal ikke både være en forskel i tjenestetid og i aflønning. Derfor mener vi altså, at det, man her stiler imod, det er en diskriminering.

Vi er ikke spor duperet over, at to partier bag den nuværende forsvarsordning har stillet dette krav. Vi har vel ca. 2.000 nægttere her i landet. De har vel nu og da gjort sig noget ud til bens og er nok lidt upopulære hist og her, og det er vel en ting, som gør, at man godt kan få gehør for, at man strammer grebet om disse mennesker. Det er altså en minoritetsgruppe, som man godt kan tillade sig at være lidt hård over for. Vi må vende os imod det. Vi mener, at det simpelt hen er urimeligt. Det er mennesker, der har valgt at følge den ret, de har ifølge grundloven til at nægte at aftjene værnepligten som indkaldte til militæret, og som i stedet vælger en anden legal form for aftjening af værnepligt. Nu strammer man altså dette greb og gør det endnu vanskeligere for disse folk.

Jeg har i øvrigt lidt medynk med mini-

[Bilgrav-Nielsen.]

steren over, at han har måttet fremsætte dette forslag, for det er jo en tvangsforanstaltning — ministeren er blevet tvunget til at gøre det. Jeg håber, ministeren har givet sine gruppefæller fri ret til at stemme som de vil i denne sag. Så har jeg en fortrøstning til, at dette forslag ikke bliver gennemført.

I øvrigt vil jeg gerne gøre opmærksom på, at lovforslaget § 2 indeholder en bestemmelse, der giver loven tilbagevirkende kraft. Det må vi vende os imod. Det er ikke rimeligt, at man med tilbagevirkende kraft fra 1. april vil fratage nægterne den ret, som de har i dette øjeblik, hvor der er truffet beslutning mellem flere partier med et flertal om, at nu skal soldaterlønnen forøges. Dermed har nægterne i dette øjeblik ret til samme forhøjelse.

Jeg bemærkede, at hr. Søgaard antydede, at der kunne forhandles om længden af tjenestetiden, som af ministeren er foreslået til 11 måneder. Det håber jeg der kan. Det radikale venstre er parat til at forhandle om en løsning, således at man ikke gennemfører den fulde aflønning for nægterne, men giver dem en tilsvarende reduktion af tjenestetiden i stedet for. Men én måned over for ingen lønforhøjelser, det er der ikke proportioner i. Jeg mener i øvrigt, at der kunne ligge en idé i, at man for at undgå denne lov med tilbagevirkende kraft kunne sige, at nægterne kunne få den første tredjedel af den totale forhøjelse, og at man derefter fra 1. april 1977 kun regulerer i forhold til den stigning, der kommer i leveomkostninger, som hidtil fastsat ved lov — jeg mener stadig væk, det skal fremgå af loven, at de har denne rettighed — og at man så derudover kunne forhandle om en reduktion af tjenestetiden, som virkelig giver en reduktion, f. eks. til 9 måneder eller til 10 måneder.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om der ikke i en sådan kombination kunne skabes den situation for ministerens budgetter, at der ikke bliver noget problem, eller sagt med andre ord, at det, han skal udbetale i løn til CFere og nægterne, det kan han hente ind på en besparelse ved nedsættelse af tjenestetiden til f. eks. 9 måneder.

Kurt Brauer (SF):

Ja, hvad skal man næsten sige til det her en store bededagskvæld?

Man kan vel i hvert fald sige til hr. Bilgrav-Nielsen om hans forsøg på her at åbne for forhandling og sådan noget, at det er da ikke i hr. Bilgrav-Nielsens realistiske stil at tro, at der kan flyttes kommaer i det her foretagende. Der er et forlig i sagen, og det drejer sig om at skabe en forskelsbehandling af dem, der ikke er tilhængere af dansk militarisme, og dem, der er tilhængere. Det drejer sig om at skabe en forskelsbehandling af unge mennesker, når de skal vælge, om de kan tilslutte sig militaristerne i landet, eller de ikke kan tilslutte sig dem, også i fysisk handling. Den forskelsbehandling vil blive opretholdt, og alt andet bliver blot kommaetteri og flytten rundt på og'er og at'er i et udvalgsarbejde.

Jeg vil også sige, at man som SFer under udvalgsarbejdet ville arbejde for det synspunkt, at det her er i strid med alle frihedsrettigheder og lighedsbegreber, og at man ville søge at overbevise sine modstandere om sit synspunkts rigtighed. Det var jo en udvej som SFer, når man gik her på talerstolen så sent på dagen før store bededagsferien.

Man kunne også true med, at man ville stille ændringsforslag ved anden behandling for at fremskaffe lighed mellem disse modstandere og tilhængere af dansk militarisme.

Men ærlig talt, mon ikke man nu, hvor vi har så travlt og snart skal være færdige i folketinget, burde bede tingets høje formand om at overveje det, der ligesom har ligget underforstået i de tidligere ordføreres indlæg, at det her skal gå i udvalg. Er det virkelig nødvendigt, det her går i udvalg? Sagen er jo færdig, det er jo afgjort, der er jo ikke noget at diskutere. Der bliver etableret og fastholdt en forskelsbehandling af tilhængere af dansk militarisme og af modstandere af dansk militarisme, og sådan skal det jo være. Jeg tror ikke på, at der kan flyttes ret meget mere end et enkelt komma i sagen.

De dér gamle mænd, som har overstået deres værnepligt, er simpelt hen ikke bare gamle, men bange mænd; de er bange for at gå ud og sige til dansk ungdom: her har I vores militærpolitik, vi giver jer et lige valg, bak op personligt ved jeres fysiske tilstedeværelse i de danske militære korps bag vor politik. Det tør man ikke sige til unge mennesker, for man ved, at svaret vil blive et

[Kurt Brauer.]

ringende nej. Kun ved stokkemetoder kan man drive folk til at tage den forpligtelse på sig. Det er jo det, der simpelt hen er sagen her.

Jeg må altså meget anbefale, at vi ikke får udvalgsarbejde om det her, for det er faktisk meningsløst at skulle spille forsvarsudvalgets medlemmers tid med at sidde og tygge på noget, som alle ved er besluttet.

Det, der kunne være lidt grund til at gøre opmærksom på her ved en første behandling, som skulle være en principiel gennemgang af problematikken, det kunne være, at det er meget betænkeligt, at man for at skaffe bredde bag ved en så betænkelig krænkelse af almindelige frihedsrettigheder ser et socialdemokrati gå helt over til fremskridtspartiet, helt over til hr. Arentoft for at skabe flertal bag noget sådant. Det synes jeg ikke lover godt. Så er jeg lige ved at sige, at det var da vist lidt ærgerligt, at vi ikke fik det valg her forleden dag. Hvis det skal være den almindelige tone fra socialdemokratiet, at når man skal have bredde bag en sag, så skal man henvende sig til den slags mennesker, så synes jeg nok, man er helt ude i tovene.

Hr. Bilgrav-Nielsen synes jeg altså er naiv, og jeg vil spørge, om ikke hr. Bilgrav-Nielsen vil være med til, at han og jeg sammen anbefaler, at den her sag går direkte til anden og tredje behandling, for det er jo noget pjat. Der skal være forskelsbehandling, for den danske ungdom står ikke bag den danske militærpolitik, og de gamle partier, som vil have den danske militærpolitik gennemført, tør ikke se dansk ungdom i øjnene. Derfor bliver der en forskelsbehandling. Skal vi så ikke holde op med det pjat med disse kommaflytterier i udvalget, for det betyder jo ikke noget reelt?

Poul Schlüter (KF):

Selv om det alligevel vil slutte som en fuser, så vil jeg godt med det samme slukke det blålys, hr. Kurt Brauer nu har sendt mod himlen. Det har intet som helst på sig, at der skulle være truffet et forlig mellem et antal partier om det lovforslag, som nu foreligger. Jeg mener, og det gør vi i det konservative folkeparti, at det er diskutabelt, om det er i overensstemmelse med forsvarsforli-

get, at man nu foreslår en afkortelse af den civile tjenestetid. Det er en sag for sig. Men jeg kan overbevise, tror jeg, hr. Kurt Brauer om, at der ikke foreligger et forlig, ved at gøre opmærksom på, at det konservative folkeparti ikke vil støtte lovforslagets bestemmelse om, at tjenestetiden for militærnægterne nedsættes fra 12 til 11 måneder.

Så kan man i øvrigt diskutere, om en almindelig ligheds- og frihedsbetragtning fører til, at der nødvendigvis må eller bør være ens vilkår for nægttere og militære værnepligtige. Vi synes det ikke. Vi mener i det konservative folkeparti, at det er fair helt bevidst at tilrettelægge en forskelsbehandling ud fra det synspunkt, at de militære værnepligtige yder en indsats, samfundet er direkte interesseret i og har brug for. Det er da fair nok, at man siger: ja men så må det også have sin rimelige og passende belønning. Det finder nu sted i den form, at der bliver tale om trinvis indførelse af egentlig værnepligtsløn, mens militærnægterne ikke får tilsvarende lønningsforhold.

På den anden side: hvor langt skal frihedsbetragtningen føres? Efter vor opfattelse skal den føre til, at alle, som af samvittighedsgrunde vægrer sig ved at udføre militær værnepligt, kan slippe derfor, men det kan de jo også fortsat. Noget andet er, om de skal have samme løn eller tilsvarende kort tjenestetid. Det mener vi ikke er en nødvendighed for at kunne hævde, at vi har en passende balance mellem behovet for værnepligt og frihedsretten at kunne nægte. Man vil fortsat kunne nægte militær værnepligt. Man har adgang til at gøre civil tjeneste. Man gør det her i landet — i modsætning til langt de fleste andre steder — på, om jeg så må sige, favorable vilkår. Hvor er det ligesådan eller bedre? Hvis éns samvittighed byder én at lade være at gøre militærtjeneste, så skal jeg love for, at man kan gennemføre det ønske på anstændige vilkår i Danmark, og det er også kun godt, men vi mener, at to ting er på sin plads, nemlig at man fastholder den nuværende tjenestetid for nægterne, og at nægterne ikke får den samme egentlige løn, fordi de ikke gør den indsats, samfundet beder de unge om. Det er det konservative folkepartis opfattelse med hensyn til dette lovforslag af indenrigsministeren.

Poul H. Møller (KrF):

Ordene „civile værnepligtige“ synes jeg egentlig er noget selvmodsigende, hvis man med værnepligt forbinder pligten til at være med til at værne om noget, altså i dette tilfælde vort land. Vi har jo et andet ord, „civilforsvar“, som efter min mening nok så meget kunne benævnes civilværn, idet det jo netop er civilforsvarskorpsets vigtigste opgave at værne civilbefolkningen i en krigs- eller en katastrofesituation.

Men nu har vi jo også et andet ord for civile værnepligtige, nemlig militærnægttere, og dette svarer vel egentlig bedre til intentionen heri. Denne måde at aftjene sin værnepligt på har i de senere år haft en øget tilgang af unge, som vel af idealisme, tro eller overbevisning ikke ønsker at bære våben, hvad helt og fuldt må respekteres. Men jeg tror også, det er blevet lidt af en modesag og ofte dikteret af en bestemt politisk observans.

De ændringer i lov om civile værnepligtige, som her foreslås, er jo for en stor del afstedkommet af den nu vedtagne såkaldte soldaterløn til forsvarets og civilforsvarets værnepligtige. Hidtil har de civile værnepligtige haft samme aflønning som forsvarets og civilforsvarets, men efter forslaget vil de civile værnepligtige ikke stige i aflønning i takt med de øvrige. Det kan måske synes uretfærdigt, men er begrundet med, at de byrder og afsavn, som forsvarets værnepligtige må bære: vagter, øvelser, manøvrer m. m. på alle tider af døgnet, ikke tilnærmelsesvis er pålagt de civile værnepligtige. Ved at følge soldaterlønnen kunne man også komme ud for det tilfælde, som det er nævnt i bemærkningerne til lovforslaget, at en civil værnepligtig fra staten blev honoreret højere end de civile, han arbejdede sammen med, og under alle omstændigheder ville det, som det også er anført i bemærkningerne til lovforslaget, langt fra blive anset for en byrde, man påtog sig ved aftjening af værnepligt, men måske snarere som en fordel, ikke mindst i denne tid med den store ledighed på arbejdsmarkedet. Det skal vel heller ikke gøres særlig attraktivt at nægte at medvirke til sit lands forsvar. Her må vel også være en form for idealisme med i spillet, af hvilken art den så end er.

Nogen kompensation får de civile værnepligtige formentlig, idet deres tjeneste fore-

løbig forventes nedskåret med 1 måned fra 12 til 11 måneder og med mulig udsigt til yderligere nedskæring i takt med den øgede soldaterløn.

Der er i forslaget yderligere nogle ændringer med hensyn til ansøgningsfristen for overførsel til civil tjeneste mest af hensyn til forsvarets tilrettelæggelse ved indkaldelse af nyt mandskab.

Vi er ikke i tvivl om, at dette lovforslag ikke vil være overvældende populært blandt de civile værnepligtige, men vi i kristeligt folkeparti mener, at forslaget er rimeligt, og vi vil medvirke til dets gennemførelse. Vi vil i hvert tilfælde gerne medvirke til udvalgsarbejdet, og jeg tror, hr. Kurt Brauer gør de civile værnepligtige en dårlig tjeneste ved at anbefale, at det ikke går i udvalg, for jeg tror, der er visse ting, der kan rettes undervejs under et udvalgsarbejde. Derfor anbefaler jeg, det går i udvalg, og dér tilsiger kristeligt folkeparti sin velvillige medvirken.

Fuglsang (DKP):

Kommunisterne hører, som man formentlig også forventede, til dem, der vil stemme mod dette lovforslag om de civile værnepligtiges forhold. Vi synes hverken om dets indhold eller om de forskellige motiveringer, som er givet for det. Lad det være sagt med det samme, at vi ikke er tilfredse med den trinvis overgang til værnepligtsløn, som er foreslået for hærens værnepligtige, men det mindste må da efter vor mening være, at man fastholder lovens hidtidige bestemmelser om, som det hedder, at de civile værnepligtige med hensyn til kvarter, forplejning, lønninger o. lign. er underkastet de for hærens værnepligtige gældende regler.

Sådan lovgav man altså, og sådan så man på det forhold, dengang man lovgav på danske præmisser, men det synes altså ændret, nu man skal se hen til, hvordan man gør i andre lande, og hvor man lovgiver ud fra, hvordan man mener man synes om det i andre lande. Mens vi lovgav oprindeligt, anerkendte og respekterede man, at visse mennesker af nærmere angivne årsager ikke ville gøre almindelig militærtjeneste, men det, man gør i dette lovforslag, er jo i virkeligheden at stemple dem som anden classes mennesker. Det fremgår næsten uhyggeligt af den måde, man motiverer forslaget med, hvor det hedder, at hvis de civile værnepligt-

[Fuglsang.]

tige blev lønmæssigt ligestillet med hærens værnepligtige, måtte det forudses:

„... at deres længere tjenestetid . . . ikke ville blive anset som en byrde i samme omfang som hidtil, men måske i visse tilfælde snarere som en fordel.“

Jeg vil indrømme, at jeg studsede en lille smule, da jeg læste den sætning, og tænkte: hvem i alverden har fundet på den, for det kan næppe være ministeren. Nu hører jeg oppefra, at det er en af de betingelser, som er stillet fra venstre, og den kan jo undertiden være nok så vanskelig at finde en rimelig motivering for. Sagen er jo, at de civile værnepligtige ganske på samme måde som andre værnepligtige får tjenestetiden som en materiel og på mange måder også menneskelig byrde, og hvad, som der henvises til, den nuværende beskæftigelsesmæssige situation angår, og hvordan den påvirker deres forhold, må man da vistnok sige, at begge grupper mærker den på samme måde, nemlig at de går fra tjenestetiden ud i arbejdsløsheden.

For mig er lovforslaget og argumentationen for det endnu et temmelig grimt eksempel på, hvordan hæren bevidst opbygges og virker som et reaktionært fremmedlegeme inden for det demokrati, som det angiveligt skulle forsvare. Vi synes altså ikke om lovforslaget og vil heller ikke senere være særlig positive over for det.

Abel (CD):

Principielt har centrum-demokraterne ikke noget imod at pålægge de civile værnepligtige en særlig byrde i forhold til de unge, som påtager sig den pligt, samfundet pålægger dem, nemlig at aftjene værnepligt i landets forsvar. Den radikale ordfører var så venlig at tage grundloven til hjælp, men hvis man studerer grundloven, vil man netop se, at ingen kan unddrage sig opfyldelsen af nogen almindelig borgerpligt, og en af borgerpligterne er altså i henhold til § 81, at enhver våbenfør mand skal bidrage til landets forsvar.

Derfor finder vi det ganske rimeligt at ophæve den eksisterende ligelønsbestemmelse, som findes i civilværnepligtsloven. Centrum-demokraterne er med til at gå ind for løn til de værnepligtige, som aftjener værnepligten inden for forsvaret, og vi

mener ikke, det er rimeligt at gå med til at udvide de regler, der findes i dag med hensyn til ydelserne til de civilværnepligtige.

Vi er heller ikke tilhængere af, at man skal ændre på tjenestetiden. Det er sådan, at hvis man er inde som soldat, er der vagter, der er beredskab, der er mønstringer, der er lørdags-, søndags- og helligdagstjeneste, medens man, hvis man er civil værnepligtig eller militærnægter, som jo er det egentlige ord, har en 40 timers arbejdsuge på hverdage mellem 7 og 18, og det føler vi er nok til at tale for, at man skal bibeholde det nuværende antal måneder på de 12. Der er nævnt en besparelsesmulighed, hvis man nedsætter tidsrummet fra 12 til 11 måneder, på 4,1 mill. kr., men den gulerod vil centrum-demokraterne ikke tage imod.

Hr. Søgaard sagde, at vi måtte have en klarere adskillelse mellem de to former for værnepligtstjeneste. Vi mener som sagt, at denne klare adskillelse kan opnås ved at give mulighed for at give løn til soldater, men ikke ændre forholdene for de civile værnepligtige, og skulle det betyde, at man får flere nægttere, hvis samvittighed alligevel ikke på grund af den større byrde tilsiger dem at nægte militærtjeneste, så føler vi ikke, at det er nogen ulykke, at vi bliver sparet for de problemer, der er i den forbindelse. Hele dette system med erstatnings-tjeneste synes vi er helt tåbeligt; det bør forenkles.

Litten Hansen (VS):

Da tinget behandlede de radikales forslag til folketingsbeslutning vedrørende en egentlig aflønningsordning for alle værnepligtige, udtrykte VS vores modstand mod indførelse af en egentlig soldaterløn, og den holdning er selvfølgelig ikke ændret. Det er den ikke, fordi soldaterløn fortsat åbner mulighed for, at vi får en professionel hær ind ad bagdøren, og det er trods alt langt værre end at have en hær bestående af værnepligtige, som hverken er soldater af nød eller af lyst til dette specielle erhverv, og som kun er soldater i et så begrænset tidsrum, at det ikke i fuldt omfang er muligt at gøre alle værnepligtige til blindt adlydende, autoritetsstro robotter.

Det lovforslag, der her behandles, er angiveligt nødvendiggjort af indførelsen af soldaterløn, i og med at der hidtil har været

[Litten Hansen.]

en lovfæstet ligestilling mellem soldater og værnepligtige i henseende til aflønning og andre ydelser. Det blev her fra talerstolen fremstillet, som om det nærmest er paradisiske tilstande, militærnægterne ville få, hvis dette lovforslag ikke vedtages. Det er selvsagt ikke tilfældet. Selv uden den nye lov bliver der diskrimineret over for nægterne, over for denne minoritetsgruppe.

VS vil på det kraftigste modsætte sig, at denne ligestilling nu fjernes; vi finder, at argumenterne for lovforslagets vedtagelse er uhyre tyndbenede. Man siger f. eks. i bemærkningerne, at den høje værnepligtsløn ville kunne give anledning til problemer i forhold til lavtlønnede ansatte på visse udstationeringssteder. Hvem er det blandt de ansatte på offentlige institutioner, som i den grad er underbetalte? Man taler f. eks. om medhjælperne i børneinstitutionerne, som i øjeblikket ligger på en løn under 3.000 kr. om måneden. Ja, så er det jo klart, at de værnepligtiges slutløn vil ligge over deres løn, men medhjælpernes løn, som altså i øjeblikket ligger under 3.000 kr. om måneden, er til gengæld så uanstændig lav, at svaret på dette argument imod ligestillingen mellem alle værnepligtige er, at denne løn selvfølgelig må sættes op, og deres fagforening har da også rejst krav om forhøjelse til 4.500 kr. pr. måned, hvilket er et uhyre rimeligt krav.

Et andet argument, der fremføres, er, at byrderne ved at være militærnægter ved en ligestilling ville blive så minimale, at man kan frygte, at et endnu større antal end hidtil vil vælge at blive overført til civilt arbejde. Hertil kan man kun sige, at det er en accepteret ret, at enhver, der af samvittighedsgrunde, såvel moralske og religiøse som ideologiske, er imod at gøre tjeneste i hæren, er berettiget til at blive overført til civilt arbejde. Tror man da, at et lønspørgsmål vil skabe flere modstandere af at gøre tjeneste i værnet til forsvar for vores kapitalistiske samfund? Hvad angår argumentet med, at det kan være en fordel at blive indkaldt til værnepligt ved civilt arbejde under hensyn til beskæftigelsessituationen, vil jeg lige gøre opmærksom på, at nøjagtig det samme argument har vi for længe siden brugt mod soldaterløn i det hele taget. Vi mener, det er yderst uheldigt, at

man via soldaterløn lokker unge arbejdsløse ind i hæren. Det er et system, som vi kender kun alt for godt, bl. a. fra USA, hvor man specielt under Vietnamkrigen lokkede fattige og arbejdsløse hvide og sorte unge mennesker ind i hæren med udsigt til beskæftigelse og en rimelig løn, men det kan ikke bruges som argument mod opretholdelse af ligestilling mellem soldater og militærnægtere med hensyn til aflønning og andre ydelser, snarere tværtimod.

Af disse grunde er VS imod dette lovforslag, selv om vi desværre nok må give hr. Kurt Brauer ret i, at der ikke er meget at ændre ved det, i hvert fald ikke i positiv retning. I øvrigt forstår vi overhovedet ikke forargelsen over, at så mange nægtere tilsyneladende tilhører en bestemt politisk gruppering — her tænker man formentlig på de venstreorienterede — hvis jeg var chef for forsvaret, ville jeg være glad for det.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Jeg synes, det skal siges, når man ligesom har fremstillet det, at militærnægtere er en gruppe af unge mennesker, som bliver forfulgt, at militærnægtere her i landet har en særdeles favorabel stilling i forhold til næsten alle andre lande. Det gælder både dem østpå — måske nok i særdeleshed — og gælder også landene vestpå; også efter dette lovforslags vedtagelse ville de have en favorabel stilling.

Jeg kan ikke dy mig for at sige en bemærkning, jeg fik stukket ud, at i Sovjet betragter man militærnægtere som krigsgale, fordi de ikke er medlem af fredens hær; det er den måde, man betragter dem på i nogle dele af verden.

I øvrigt tak til de ordførere, som har givet tilslutning til lovforslaget. Må jeg sige, at det er ikke med den store begejstring, jeg har fremsat det, men jeg føler bare, det er rigtigt og nødvendigt.

Må jeg sige til hr. Bilgrav-Nielsen, at jeg har intet mandat til at give min gruppe nogen som helst tilladelse hverken til det ene eller det andet. Jeg er minister og ikke gruppeformand, og det er ikke mig, der dirigerer gruppen. Det troede jeg hr. Bilgrav-Nielsen vidste.

Men jeg forstod på hr. Bilgrav-Nielsen, at det ikke var et spørgsmål bare om enten-eller, men at hr. Bilgrav-Nielsen gerne så,

[Indenrigsministeren.]

at man fandt et kompromis, og at tjenestetiden kunne være en af de ting, der gik ind i et sådant kompromis. Hr. Søgaard var inde på det samme, og jeg er parat til i udvalget, hvis man ønsker det, at se på, om vi har nogen mulighed for at blive enige om en eller anden tjenestetidsforkortelse, der rækker ud over det, som jeg har foreslået, men det var det, jeg skønnede der var mulighed for at få igennem.

Må jeg så i øvrigt sige, at når man i den debat, der har været, taler om, at man diskriminerer, er det rigtigt, at så længe der ikke var tale om aflønning, fik man ensartede vilkår. Nu er der tale om en aflønning, og så får man altså ikke for civile værnepligtige andel i den lønforhøjelse, som man nu får i militæret og civilforsvaret. Der er ikke tale om at forringe deres vilkår, der er tale om, at de ikke får dem forbedret i samme takt som andre, så de har altså ikke ringere vilkår, men jeg er parat til at drøfte det videre i udvalget med hr. Bilgrav-Nielsen.

Jeg blev ikke spor forbavset over hr. Kurt Brauers stærke stemmeføring, for den havde jeg i forvejen anet ville komme, men jeg blev noget forbavset over, at hr. Kurt Brauer ikke engang ville give civile værnepligtige anledning til at møde i deputation i udvalget. Det er dog ikke ligefrem en god gerning over for de mennesker, som ikke føler sig særlig godt behandlet. Når hr. Kurt Brauer taler om, at man ikke tør lægge frem, hvem der skal i forsvaret, og taler om forsvarspolitik, er det måske forbigået hr. Kurt Brauers opmærksomhed, at der er en stærk tilgang til forsvaret, og at der også er en stærk tilgang til hjemmeværnet, og det er ikke de ældste, der kommer, det er de yngste, der kommer.

Jeg beklager meget, at hr. Poul Schlüter ikke kan være med til det minimalforslag, jeg kommer med, når jeg samtidig ved, at det var en konservativ indenrigsminister, der i allerhøjeste grad har skabt de vilkår, som jeg har vanskeligheder ved at arbejde under. Det var den konservative indenrigsminister, der gav mulighed for at blive militærtærnægter på næsten ingen indicier, og så står det samme partis repræsentant her i dag og siger, at han end ikke vil være med til bare at give en smule kompensation for,

at man ikke stadig væk vil give den samme løn.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Jeg takker ministeren for tilsagnet om, at vi stadig kan forhandle både om aflønningsmulighederne og om tjenestetidens længde. Efter at have hørt hr. Poul H. Møllers indlæg må man vel forstå hr. Poul H. Møller sådan, at man er parat til at medvirke til en tjenestetidsnedsættelse, og jeg forstod det nærmest sådan, at det første trin var de 11 måneder. Vi kunne måske diskutere en nedsættelse af tjenestetiden med 1 måned, hver gang vi forhøjer soldaternes aflønning i de tre tempi, der er tale om, så har vi nogen balance. Der er et par muligheder, synes jeg.

Jeg takker ministeren for åbenheden, jeg savner bare et svar — jeg skal ikke afkræve det i dag, det kan vi få i udvalget — af ministeren på, hvilken økonomisk balance han ville være i stand til ved en kombination af tjenestetidsnedsættelse og en vis form for aflønning at finde for sit ministerium. Det ville vist ikke være helt uaktuelt for ministeren at kunne finde en sådan balance, men vi kan jo få besvarelsen i udvalget. Hermed har jeg sagt til hr. Kurt Brauer, at vi som sædvanlig er positivt indstillet over for at forbedre de indkaldte værnepligtiges vilkår, uanset om de er nægttere eller de aftjener deres militære tjenestetid som soldater. Det er sjældent, om nogen sinde, man har kunnet finde SF blandt dem, der ville forbedre vilkårene for det indkaldte mandskab. Jeg forstår, dagen i dag ingen undtagelse gør.

Kurt Brauer (SF):

Hvis jeg nu siger: sic transit gloria Bilgrav — så må det kunne oversættes til: således forgår Bilgravs herlighed, om en sådan nogen sinde har eksisteret — det sidste er tilføjet på egen regning og var ikke et forsøg på en oversættelse af den latinske tekst.

Jeg mener, at det, hr. Bilgrav-Nielsen forsøger, og det, der forsøges med at etablere et udvalgsarbejde omkring dette her, er at stikke blå i øjnene på dem. Når ministeren siger, at jeg ved at anbefale nul udvalgsarbejde om sagen tager chancen fra de civilværnepligtige for at møde frem i udvalget, vil jeg sige, at det ville være at stikke blå i øjnene på de civilværnepligtige, hvis jeg

[Kurt Brauer.]

som hr. Bilgrav-Nielsen og ministeren sagde, at det kan nytte noget. For det, der står fast efter debatten, er, at jeg har mit indlæg færdig til anden og tredje behandling, det er skrevet af d'herrer tilhængere af forskelsbehandling, som har været her på talerstolen. Det, der står helt klinkende klart efter denne førstebehandling, er, at militærpolitikkerne i dette land ikke tør se Danmarks ungdom i øjnene, ikke tør give dem lige vilkår; der er sågar folk fra det konservative folketingsparti, folkeparti — måske det første var rigtigst — som direkte anbefaler en yderligere skærpelse af forskelsbehandlingen. Der er en almindelig tilhængerskare her på tinge, som siger den størst mulige forskel, for vi tør ikke overlade det til et frit valg, til en ligestilling for de unge; det er vi bange for, for vi ved, de ikke vælger vores militærpolitik, men vælger noget andet, hvis vi stiller det lige. Kun ved stokkepryg kan vi jage dem over i militaristernes rækker, alene fordi de er bange for deres anciennitet på deres arbejdsplads, for deres uddannelse og for en række andre ting. Jeg synes, det er en lille smule fattigt, det minder mig om den gamle sætning, som jeg nok tror min partistifter, hr. Aksel Larsen, var fader til, at når naboen prygl sin kone, når det altså er slemt i udlandet, så er jeg også nødt til at prygle min kone, for de har det værre i Sovjetunionen, eller hvor det nu er, de har det værre henne, og derfor skal vi da sandelig have det lige så slemt. Hvornår kunne det blive sådan, at danskerne havde mod til at gå en lille smule i spidsen med hensyn til frihedstraditioner?

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Hr. Kurt Brauer har måske noteret, at Danmark er gået i spidsen, når det drejer sig om militærnægtere, vi var vel et af de første lande, der overhovedet indførte militærnægterordning, at Danmark vel nok er det land i den vestlige del af verden, der har de bedste vilkår for militærnægtere, at man næsten uden at begrunde noget som helst kan blive militærnægter. Kan man næsten få det bedre? Der tør vi godt se dem i øjnene.

Må jeg sige til hr. Bilgrav-Nielsen for at afsløre enhver myte, at med hensyn til aflønning mener jeg ikke, der er nogen som

helst mulighed at forhandle; det, vi talte om, var tjenestetiden.

Må jeg så endelig sige, at med hensyn til økonomisk balance afhænger det af, hvad der bliver stillet op. Det skal jeg gerne svare på.

Må jeg sluttelig sige til hr. Kurt Brauer, når han forsøger at fremstille det, som om vi er gået over til hr. Arentoft for at få støtte til dette lovforslag, at der ikke på noget tidspunkt har været forhandlet med fremskridtspartiet eller med hr. Arentoft om dette lovforslag.

(Kort bemærkning).

Kurt Brauer (SF):

Ministeren beder mig om denne korte bemærkning: kan man næsten få det bedre? Ja, man kan have sine meningers mod, man kan gå ud til den unge og sige: jeg har en militærpolitik, vil du tilslutte dig den, eller vil du ikke? Du bliver lige behandlet, uanset om du tilslutter dig min politik eller ej. Det er lidt bedre end næsten.

Fuglsang (DKP):

Jeg må nok sige, jeg synes, ministerens indlæg bekræfter, at det kniber ganske voldsomt med argumenterne for dette. For det første tænker jeg på denne mærkelige udflugt til Sovjetunionen, men dernæst spørgsmålet: kan vi få det bedre? Ja men det er jo ikke spørgsmålet. Sagen er, at vi vil søge at forhindre, at vi får det dårligere. Er den kendsgerning, at vi måske har det bedre end en række lande, et argument for, at vi med djævelens vold og magt skulle have det dårligere?

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Socialudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde.

[Formanden.]

(Erhvervs sygdomme og Færøernes overtageelse af ulykkesforsikringsområdet som sær-område). (Lovf. nr. 189). Eksemplarer vil blive omdelt.

Kommuneudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om tandlæger (Lovf. nr. 167). Eksemplarer vil blive omdelt.

Kommuneudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om udøvelse af lægegerning (Lovf. nr. 173). Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget om offentlige arbejder har afgivet betænkning over forslag til lov om visse hovedlandevejsstrækninger. (Lovf. nr. 187) og betænkning over forslag til lov om ændring af færdselsloven for Grønland. (Hyre- og buskørsel) (Lovf. nr. 207).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Fra 17 medlemmer har jeg modtaget anmodning om, at den af handelsministeren i dag givne redegørelse om dansk energipolitik må blive sat til forhandling i tinget. Sagen vil herefter komme til forhandling fredag den 21. maj 1976.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Arbejdsmarkedsudvalget (12/5 76):

Udtræder: Kaj Hansen

Ny stedf.: Jørgen Jensen

Markedsudvalget (13/5 76):

Udtræder: Svend Andersen (Rosk. a.)

Nyt medl.: Ove Jensen

Udtræder: Halvgaard

Ny stedf.: Glensgård

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 18. maj kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven, udpantningsloven og lov om inddrivelse af underholdsbidrag. (Udlæg og udpantning m.v.).

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om fremgangsmåden ved inddrivelse af skatter og afgifter m.v.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser.

4) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om visse institutioner inden for åndssvageforsorgen [af Poul Dam m. fl.].

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om svangerskabsafbrydelse [af Inge Krogh m. fl.].

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om sterilisation og kastration. (Sterilisation af mænd uden for sygehuse).

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ligsyn m.v.

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde. (Erhvervs sygdomme og Færøernes overtageelse af ulykkesforsikringsområdet som særanliggende).

9) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om tandlæger.

10) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om udøvelse af lægegerning.

11) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om skattemæssige afskrivninger [af Stetter m. fl.].

12) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m.v. (Goodwill, aktier og andelsboliger m.v.).

13) *Første behandling af:*

Forslag til lov om optagelse af statslån i udlandet.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste formanden til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 16.03.